

találhatók olyan művek is, amelyek a bevezető költeményhez kapcsolódva, mintegy azzal együtt keretbe foglalják az egész kötetet, elkötve minden szálát. Ez a befejezettség azonban – szerencsére – nem jár megnyugvással. Sokkal inkább újabb kérdéseket vet fel. Felszólít, gondolkodásra serkent, felbolydít, épp hogy meg nem botránkoztat – ahogy az a jó irodalom sajátja. És ami a lényeg, a megképződő költői univerzum szerves egészet alkot, és ezzel a tulajdonsággal ruházza fel a neki teret kínáló kötetet is. A valahai nyitány és most elért befejező szövegtartomány (zárókő) egybecsengetése erős kötelékkel forrasztja egymáshoz az amúgy lazán összefüggő részeket, a koherencia ma oly ritka élményét nyújtva az olvasónak.

SIBALIN KISS GÁBOR

(*Ister Kiadó, Budapest, 2005,*
116 oldal, 1600 Ft)

CSOKONAI ATTILA:

Dirádó

Csokonai Attila kötete, ahogy alcímként maga is elárulja: „egy eremita filosz versei és költeményei”, vagyis egy remete bölcsészhallgató tollának alkotásai, melyek önálló életre kelnek, ha befogadjukból nem hiányzik a nyitottság és némi kreativitás.

Ekkor lesz a megírt alapkincsből, a szavakból és sorokból mélyről feltáncoló érzések és gondolatok selege, ekkor sikerül az írónak olyan kapcsolatot teremtenie az olvasóval, amelynek ő a kezdeményezője, de művei immár a lehető legnagyobb autonómiára törnek, mégsem vesznek magukbazartságba, mert szabadságuk a megszámlálhatatlan nekik adott jelentés, minden újraolvasás határtalansága.

Csokonai Attila versei önmagukért beszélnek, meghatározzák az alaphangot – minden egyéb az olvasón múlik. „Mivel ma nincs dolog, mivel ma nincs dárídó / s lelkünk a kósza vágy szállodája lett [...] oly isten ez, ki úgy áld meg, ha nem imádsod, / gyönyör, ha nem gyönyör, erő, ha nem erő.” A kiemelt idézetek a címadó vers sorai, ily módon a kötet meghatározói, bevezetőként és egyszerre sűrített ars poeticaként szolgálnak, de bennük is legjelentősebbek a szavak, hiszen a dárídó szóból született a dirádó, a fentebb leírt dirádó-elv manifesztációja.

Ha a sokszínű versgyűjteményt valahogy mégis jellemezni kívánjuk, a költemények néhány csoportját mindenképp ki kell emelnünk. Az egyik az öniróniával telített verské; vallomások az írásról, az emberről, melyek súlyos igazságokat közölnek, de nehézkesen vagy nyugtalanító komorsággal, hiszen egy mitikus szintet idéznek fel. Máskor pedig valamiféle poétikus mesébe szőtt valóság

olvasható ki soraikból: „Mert sorsom ott fogant / Egy napkeleti népben [...] Összemérhető rendek világa / Szabadságom talán csak ennyi / Töredék a törvény nélkül / Csak teljessége történelmi” (*Önéletrajz*); „Akiktől örökül a szavakat kaptam / Állnak Isten előtt nálam biztosabban” (*Zsoltár helyett*); „Emlékeimben erdők hidak / Szüretes porcelán ősök / Lovak farán hideg veríték / És éjszakává épülő köd [...] Emlékeimben a versírás kalandja / Önzetlen vétek közös remény” (*Emlékeimben*).

Mindhárom versidézet pontosan mutatja ezt a kettős, összefonódó Csokonai-féle költészeti: mitikuságot ad a napkeleti népben fogant sors, az ősökre vonatkozó utalás az örökül kapott szavakkal, majd meseszerűséget teremt a porcelán ős lovaival és az éjszakává épülő köddel, mindezek mellett pedig a másik, realitást bevonó vonalat képviseli a törvény töredékessége, a történelem említése vagy a versírás közös reménye.

Am ezen kívül még itt van a könnyed, kicsit kacér versek csoportja, melyek dalocskákra emlékeztetnek ritmusukkal, játékos rímeikkel. Ugyanakkor olyan verseket is találunk, amelyek töredékek, egy-egy gondolat közlői. S vannak nehezebb, konkrét ismereteket, például

filológiai vagy egyéb jártasságot igénylő írások is, amelyek az intelktusra építő versek csoportját képezik, de ezek esetében sem érezhető a tudományosság kissé andalító bölcsessége, sőt a felhasznált tudásanyag is csak eszköz – a tiszta közlés rendíthetetlen eszköze.

De a csoportokba való tömörítés csupán egy lehetőség a megközelítésre, s talán sokkal közvetlenebb, ha egyszerűen csak kézbe vesszük a könyvet, és olvassuk, majd időnként visszatérünk egy-egy vershez, melynek hangulata akaratlanul is gyakran eszünkbe jut a mindennapok forgatagában, ismételt továbbgondolásra sarkallva elménket és gazdagítva érzelemlágyunkat.

Csokonai Attila alkotói potenciájának egyik legnagyobb értéke tán éppen ez, hogy a poézist hozza el kötetében hozzánk, mely a régi emlékek felidézésével, intellektuális csemegeivel vagy akár a szerelmes dalokkal, de eljut az olvasó bensőjébe, s ott is marad, bámulatos kölcsönhatásokat alkotva a modern életvilág, a kultúra, valamint a természet között.

ANDRÁSSY KELEMEN MELINDA

(*Fekete Sas Kiadó, Budapest, 2006,*
178 oldal, 950 Ft)

